

SZÚCS MÓNIKA

A Földre hullott angyal és a többiek

■ ÉJFÉLI MARATON NO. 1-7. ■

*„Bolond, ki földre rogyván fölkél és újra lépked,
s vándorló fájdalomként mozdít bokát és térdet,
de mégis útnak indul, mint akit szárny emel...”*

Radnóti: Erőltetett menet

Ladányi Andrea és együttese két évvel ezelőtt mutatta be az *Éjféli maraton* című (akkor még huszonnégy részesre tervezett) sorozat első két részét a Ludwig Múzeumban. Azóta három újabb darab született, melyeket egy korábbi Ladányi-szólóval és

egy újonnan elkészült zárótétellel kiegészítve négy és fél óras előadásban adtak elő az idei Múcsarnok Fesztiválon. A produkció sajátos időutazást kínál: végigtekintettünk azon az úton, amelyet a fiatal táncosok mesterük vezetésével bejártak, láthattuk, mennyit tanult, tapasztalt, érett az együttes. Persze, furcsa ez a retrospektív, hiszen nem archiv felvételeket néztünk egymás után, hanem a koreográfiákba kódolva láttuk a munka fázisait, követhettük a társulat fejlődésének fokozatait. Az egymást követő darabok (részletekben és di-

Turós Máthé Kinga és Fejes Kitty az *Éjféli maraton* első részében

namikában) egyre gazdagodó mozgásvilága érzékeltette, milyen utat jártak végig a táncosok Ladányi Andrea műhelyében. A különböző művekben megformált különféle szerepek sokfélesége az ifjú művészek figurateremtő képességének, színpadi eszközeinek gyarapodását mutatta. Ha csak két esztendő munkájának seregszemléje lett volna ez a maratoni előadás, akkor is egyedülálló élményt jelentett volna. Azzá emelte volna a vállalkozás merészségén túl a „vállalkozók”, mester és tanítványai landadatlan intenzitású színpadi jelenléte. Ám az *Éjféli maraton* No. 1-7. nem hét önálló mű egymásutánja: az eredetileg sokféle tényező (felkérés, felkészültség, helyszín stb.) által determinált produkciók ebben a szünet nélkül zajló előadásban egy nagyobb egész részeivé váltak, ezáltal új jelentéstartalmakat kaptak. Egy sajátos misztériumjáték, afféle táncban elbeszélte emberiségköltemény bontakozott ki előttünk, ahogy a Múcsarnok egymásból nyíló hatalmas termeiben vándorolva követték a maratoni futó (vagyis a neki testet adó Ladányi Andrea) útjának stációit.

A *Nyitány* (No. 1.) az út kezdetét, a hős kiválasztódását mutatja meg. A kezdő képben a tér két oldalán két-két mozdulatlan figura áll, közöttük a földre támaszkodva egy indulásra kész alak. Ám indulás helyett a földre zuhan: ez az első mozgás, az első hang az előadásban, ennek nyomán elevednek meg lassú, darabos mozdulatokkal a többiek is. Az ismétlődő, periodikus mozgásokat végző testek újra és újra kitarított pózokba dermednek, vagy a földre esnek. Valamiféle öntudatlan ébredésnek tűnik mindez, melyet a másik testtel való kapcsolatteremtés stádiuma követ: az egyik alak mozdulatai a megszólaló zenére mintegy „körülríják” a másik mozdulatlan testét. Majd a szétváló testek ugyanazokra a mozdulatokra találnak rá, de késleltetve és eltérő irányokban. Végül összerendeződnek, és mechanikusan együtt mozognak a táncosok. A következő fázisban a testek egyre bonyolultabb alakzatainak felépülését és lebomlását láthatjuk. A megszólaló zenék összhangot teremtenek a csoport mozgásában, hogy aztán az újból és újból beálló csendben minden darabokra hulljon, és az alakok archaikus képeket, egyiptomi és görög domborműveket idéző pózokba merevedjenek. Majd szimmetrikus térformák formálódnak a testekből: hidak, kapuk, átjárók. Ám az egymásra találás ritka pillanatait követően mindig kiválik, kiszorodik valaki a csoportból, a mozdulatok áramlása időről időre megtörik, az elindult szándékok megtorpannak. A tisztán tán-

Ladányi Andrea és társulata a No. 2.-ben

No. 3.

cos, geometrikus mozdulatok közt ismételtén feltűnik egy-egy gesztikus jel: egy levegőben lépegető láb, a tekintet eltakarása. Am sem ezek a jelek, sem a többi mozgásforma nem kötődnek egyetlen alakhoz: egy-egy mozdulat vagy térforma több testen is megjelenhet, ebben az időtlen világban egyelőre nincsenek elkülönült szerepek.

Egy felfokozott indulatú közös mozgás-sor után következik be a hős kiválása a csoportból. Tengerkék ruháinak rojtjaival vadul a földet korbácsolva halad előre egy vonalban az öt alak, majd szégyentől görnyedve hirtelen megállnak, mintha bünt követtek volna el. Ekkor a szélső alak a sorból kiesve a földre bukik. Rövid eszmélés után a többiek levetkezik magukról a bűn eszközét (a csupa rojt felső ruhájukat), és évődő, játékos páros táncokba kezdenek. Am a földről felálló alak kívül reked ezen. Ekkor – hasonlítani vágyván a többiekhez – ő is leveti rojtos köntösét, ám nem áll meg itt: tovább vetkőzik, lekerül róla minden tengerkék ruhadarab, mígnem ott marad szinte teljesen csupaszon, védtelenül, néhány hófehér muszlin darab fedi csupán a testét. Így áll meg, reszketve és remegőn a következő terembe vezető ajtóban, önnön elvesztett világa és egy másik, nem ismert tartomány határán. Majd félelmét legyűrve

rajtpózba helyezkedik, hogy aztán felemelkedve nekivágjon az útnak.

Az első terem archaikus világából egy modern nagyvárosba érkezik a vándor (No. 2. *Test-tér*). A háttérben egy fényutcaban (mint egy futószalagon) monoton csoszogással emberalakok haladnak fáradhatatlanul előre. Tartásuk groteszken merev, tekintetük üres, kényszeresen ismétlődő mozdulatokat végeznek. Közülük válik ki öt szedett-vedett külsejű egyén, akik rátalálnak az utazóra. Forgatják, emelik a légi-esen könnyű, angyalszerűen testetlen idegent, majd táncolni kezdenek neki: egy száználmasan groteszk revüt adnak elő. A vándor eleinte csak figyel, jelen van, ha kell, bátorítja őket, így válik a csoport fejlődésének katalizátorává. Rövidesen fel is küzdik magukat a táncosok a klasszikus balett (groteszkül kifordított) világába, ám újabb előadásuk (egy balettparódia) is ugyanúgy csak pózokból és kifelé irányuló gesztusokból áll, mint a revü. Ekkor azonban előlép a vándor, s immár mesterük-ként komoly, elmélyült munkába kezd velük, hogy mozdulataik belső hitelt, valódi súlyt kapjanak. De az általa diktált túlfeszített tempó egyre fokozódó feszültséget kelt a csoportban, a táncosok egyre agresszívebbek és durvábbak lesznek, míg végül

hátat fordítanak mesterüknek, és visszatérnek a „futószalagra”. A vándor a kudarcától megsemmisülten egy ideig a földön kucorog. Aztán lassan vergődve, erőtlen, kifacsart tagokkal próbál újra és újra felemelkedni, de minduntalan visszahanyatlik. Hosszú, gyötrelmes küzdelem árán (Lajkó Félix fojtott szenvedélyektől lüktető zenéjére) áll végül talpra. Olyan, mint egy végképp a Földre hullott, szárnyaszegett angyal. Aztán fokozatosan erővel és energiával telnek meg mozdulatai, tág köröket ró a térben, lendületes íveket ír le karjával és testével. A föld immár nem lehúzó erő számára, hanem támpont az elrugaszkodáshoz és a megérkezéshez. Majd az újra megtorpanó alak finom, apró rezdülésekkel egyre tudatosabban mozditja testét, megtalálván benne azt a középpontot, amely minden mozdulat eredője. Ennek a tudásnak a bizonyosságával lépdel át a futó a következő terembe.

Elszántan és hittel érkezik a vándor a *Sziget* (No. 3.) durva és unott arcú, egyforma fiataljainak zárt világába, mint aki tudja, hogy feladata van. Am ez a találkozás is kudarcra végződik. A céltalan konoksággal ácsorgó alakok észre sem veszik az idegent, időről időre határozott irány és szándék nélkül nekilödulnek, aztán újra meg-

Ladányi Andrea szólója a negyedik részben

torpannak. De egymással sem kerülnek valódi emberi kontaktusba. A figurák találkozásai a térben személytelenek, szinte mechanikusak: mint tárgyakat vagy egyszerű gépeket mozdítják a másikat, ráülnek, forgatják, tolják, taszítják egymást. A mozgás kontakt elemeket használ, de – a kontakt lényegével épp ellentétesen – az elinduló mozdulatokból nem épülnek folyamatok, a testek minduntalan lesiklanak a másikeről, a mozdulatok nemritkán egyszerűen csak félbemaradnak. A kifelé vadnak és zártnak látszó alakok belső bizonytalanságáról egy mindnyájuknál vissza-visszatérő gesztus árulkodik. Az egyik oldalon – mintha csak óvodában lennénk – gyerekszékek sorakoznak: ezekre ülnek, támaszkodnak, fekszenek, ezeket szorongatják biztonságot keresvén a sötét tekintetű fiatalok. (A ráülés itt – akár küsszékről van

szó, akár egy másik emberről –, ha csak pilanatokra is, de mindig birtokbavételt jelent.) Hasonlóképp menedéket kínálnak a tér két oldalán elszórtan heverő hulladékszákok is: beléjük burkolózva el lehet rejtetni.

A nihiltől az egyik lány (Fejes Kitty) próbálja kétségbeesett erőlködéssel kimozdítani a többieket. Ő lesz az, aki végül meglátja a vándort. Megbabonázottan követi (nyomában a többiekkel) a vadságtól visszaborzadó idegent, utánozza minden mozdulatát. A vándor rémülten eltakarja a szemét, erre mindannyian a fejükre húzzák trikóikat, arctalanná és vakká lesznek, csüggedten megállnak. Ekkor egy rövid varázslat (álom?) veszi kezdetét: a vándor sorra felfedi az arcokat, majd ahogy megmozdítja az éledő alakokat, a saját teste válik mozgásuk közvetítőjévé, általa teremtődik

kontaktus a figurák között. Ám a kísérlet kudarcba fullad, néhány mozdulat után a csoport tagjai sorra megállnak, és érintetlenül merednek újra maguk elé. Aztán lassan ismét fejükre húzzák trikójukat, és hullaszákjaikat magukra öltve fenyegetően felsorakoznak a következő teremhez vezető ajtóban. A vándor hiába próbál meg mindent: pipiskedik, még egy küsszék is magához vesz, ám a dermedt alakok nem mozdulnak. Ekkor megpróbál helyet találni magának közöttük, de a zombiszerű lények nem engedik maguk közé. A futó lassan ráébred, hogy visszavonhatatlanul magára maradt – ez a felismerés teszi szabaddá előtte az ajtót egy szűk fénycellába.

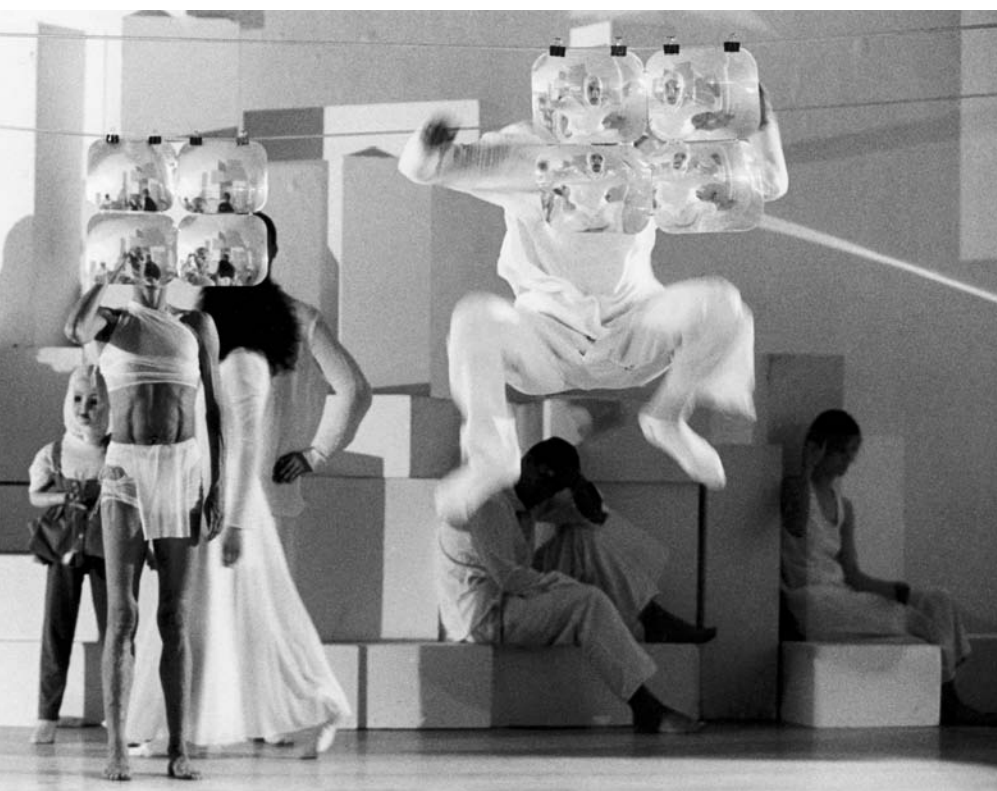
Ez a lelógó neonsövekekkel határolt tér a maratoni futó útjának origója – egyszerre vég- és kezdőpont. Ez a hely a lélek legbensőbb tartománya, a létezés középpontja. Itt újraéled minden szándék, érzés, törekvés és kudarc, ami idáig vezette az utazót. Ez a számvetésnek és a sors birtokbavételének helye. Innen ágazik el azután három irányba az út, hogy (mint Csongor) a vándor is megpróbálja megelégni közülük az igazat. Ezen a helyen (és ezen az órán) teljesen új fénytörésben tündöklök fel Jorma Uotinen 1998-as koreográfiája (*No. 4. Memory of...*). Itt most a vándor korábbi mozdulatait látjuk felidéződni, a fájdalom, a remény, a küszködés, a lemondás és a magára találás mozdulatait. Csak épp a mozgás kontúrjai erősödtek meg a korábbiakhoz képest: letisztultak, és valami szomorúságon túli békével teltek meg. Már nem szólnak senkinek, nem kifejezni próbálnak valamit, egyszerűen csak megtörténnek – de általuk válik láthatóvá a lélek eredendő magánya. A kozmikus magára hagyatottsággal szembenező és azt elfogadó vándor számára a megkonduló harang már a feltároló új utakat ígéri. Ekkor – mintegy próbatételként – egy kosztüm kerül be a térbe: milyen lenne más sorsot élni? És a vándor fel is ölti magára a ruhát, eljátszik egy kicsit a felhőtlen öntudatlanság gondolatával, de csakhamar ráébred: ez a gyermekien egyszerű élet mindörökké elveszett számára.

A fénycellából kilépve az első út, amely a vándor előtt megnyílik, mégis egy egyszerű, önfeledt, színes mesevilágba vezet (*No. 5. Mese*). Talán éppen ezért – az előző állomásoktól eltérően – a vándor itt nem válik a történelem részesévé, csupán a háttérből (mint egy sokat tudó bölcs öreg) szemléli az álomszerűen megjelenő mesét a kislányról, aki meg akarta szelídíteni a virágokat. A történet eleje ismerős számunkra: mintha a *Sziget* fiataljai közé érkező vándor élményeit látnánk mesébe átfordítva. A civakodó virágok eleinte észre sem veszik a kíváncsian szemlélődő kislányt (Fejes

Kitty), majd a nyomába szegődnek, utánaozni kezdik őt, végül elfordulnak tőle. A kislány azonban nem hagyja magát, megejtő kedvességgel és buzgalommal megbékíti a durcás virágokat, és önfeledten játszani kezd velük. A mozgás itt is kontakt elemekből építkezik, de a figurák közti viszony épülésével összhangban a mozdulat-sorok egyre gazdagabban áramlanak. A játék után elpihenő kislányt egy darabos mozgású, büszke Rózsa érkezése ébreszti fel, ám találkozásuk szomorú véget ér: a szeretni nem tudó Rózsa eltaszítja magától és halálra sebzi a hozzá túl közel merészkedő kislányt.

A második út egy falanszterszerű helyre vezet (No. 6. *Semleges hullámok*). Az előtérben fehér ruhás, fehér csuklyás alakok mozognak, a háttérben artisztikusan elrendezett posztamenseken élő panoptikum. Zárt, gépezetként működő neutrális világ ez, ahol nincs kívül kapcsolatot teremteni, ezért a vándor kísérletei, hogy részévé váljék a rendszernek, szánalmasan reménytelenek. Az „elemek” nem taszítják ki maguk közül, csak éppen tudomást sem vesznek róla, mint ahogy egymásról sem. Olyan rendszer ez, amelynek nem szükségszerűek a részei: teljesen mindegy, hogy valaki jelen van-e benne vagy sem, hiszen még hiány sem keletkezik a helyén. A rendszer működésében időről időre zavar áll be: a figurák kényszeres cselekvésekbe kezdenek, melyek aztán észrevétlenül alakulnak át valami másfajta, változó mozgássorrá. A rendszer mechanizmusának törvényei azonban mindvégig rejtve maradnak a szemlélő előtt. Végül ez a virtuális utópia önmagát is megsemmisíti: az egyforma alakok egy-egy üveglapot emelnek ki a posztamensek közül, majd kifacsart, groteszk mozdulatok-

No. 6.

No. 5. Mese

kal sorban (mint egy futurista haláltáncmenet) lassan kivonulnak a térből.

A harmadik, az utolsó út végén caravagiói megvilágításban egy félig homokzsákba temetett, szoborszerű férfi áll. A futó megtorpan, majd indulna tovább, de újra és újra megállítja a férfi (Horváth Csaba) súlyos jelenléte. Egyre kisebb köröket ír le körülötte, majd ernyedten dől a zsák tövébe, de az elnyugvás előtti pillanatban újra felkel. Egyszerre vonzza és fenyegeti őt ez a mozdulatlan alak, nem tud tőle szabadulni. Újra és újra kísérletet tesz, hogy kontaktusba kerüljön vele: rákapaszkodik,

hozzásimul, de végül mindig lecsúszik róla. Ám hozzácsapódó testének erejétől végre megmozdul az addig mereven álló alak: először csak tehetetlenül megrázkódik, majd a kezét nyújtja, végül tekintetével és – amennyire a homokzsák engedi – testével követi a futó mozdulatait. Majd finom emelésekből, csúsztatásokból, egymásba fonódásokból és óvatos elengedésekből megejtő kettős bontakozik ki. Egy rövid időre úgy tetszik, a vándor elérkezett útjának végére, rátalált arra, akit talán mindig is keresett. Eközben – eleinte észrevétlenül – visszataszító véglények kúsznak be a térbe, és nyögve, sikoltozva gurulnak a földön, ide-oda vetődnek, vonszolják magukat. Lassan, nagyon lassan válik ki közülük egy fiú és egy lány (a *Mese* kislánya és Rózsa), akik egymásra találva, boldog kacagással táncolnak ki ebből a jégvilágból. De ezt a maratoni futó már nem látja: miután hiába próbálta kiszabadítani a homok fogságából a férfit, hátat fordít neki, az örökre maradónak, és valami nagyon mélyről feltörő kényszertől hajtva továbbindul az ismeretlenbe.

A maratoni futó útja tehát nem ér véget, de a kétéves munkával létrehozott *Éjféli maraton* és vele az együttes életének egy szakasza lezárult. A társulat által bejárt úton végigtekintve láthatóvá vált, hogy a mester Ladányi Andrea számára az individuális önkifejezésnél mindig is fontosabb volt annak a tudásnak az átadása, amelyet eddigi pályája során felhalmozott.